SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 13. marca 2008 *

V zadevi C-446/05,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ki ga je tribunal de première instance de Bruxelles (Belgija), ki odloča v primeru lažjih kaznivih dejanj, vložilo z odločbo z dne 7. decembra 2005, ki je prispela na Sodišče 14. decembra 2005, v kazenskem postopku proti

Ioannisu Doulamisu,

ob udeležbi

Združenja zobozdravnikov in stomatologov Belgije (UPR) in

Jeana Totolidisa,

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi C. W. A. Timmermans, predsednik senata, K. Schiemann, J. Makarczyk (poročevalec), J.-C. Bonichot, sodniki, in C. Toader, sodnica,

* Jezik postopka: francoščina.

generalni pravobranilec: Y. Bot,
sodni tajnik: R. Grass,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za Ioannisa Doulamisa E. Koeune, odvetnik,

– za belgijsko vlado A. Hubert, zastopnica,

– za italijansko vlado I. M. Braguglia, zastopnik, skupaj s P. Gentilijem, avvocato dello Stato,

– za Komisijo Evropskih skupnosti F. Arbault, O. Beynet in K. Mojzesowicz, zastopniki,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 22. novembra 2007

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 81 ES, v povezavi s členom 3(1)(g) ES in členom 10, drugi odstavek, ES.

2 Predlog je bil vložen v okviru kazenskega postopka, ki je bil uveden proti I. Doulamisu, zobnemu tehniku, zaradi kršitve predpisov o izvajanju zdravljenja in kršitve zakona o oglaševanju na področju zobozdravstva.

Pravni okvir

3 Člen 3 zakona z dne 15. aprila 1958 o oglaševanju na področju zobozdravstva (*Moniteur belge* z dne 5. maja 1958, str. 3542, v nadaljevanju: zakon z dne 15. aprila 1958) sankcionira ravnanja, ki niso v skladu s členom 1 navedenega zakona, ki določa:

„Nihče ne sme neposredno ali posredno na kakršen koli način oglaševati, da zdravi ali omogoča zdravljenje obolenj, poškodb ali anomalij ust in zobovja s strani kvalificirane ali nekvalificirane osebe, v Belgiji ali v tujini, zlasti v izložbah ali z izveski, napisi ali tablami, ki bi lahko povzročili zmoto glede zakonitosti dejavnosti, ki se oglašuje, s prospekti, okrožnicami, letaki in brošurami, v tisku, na radiu in v kinematografih, z obljubo ali zagotovitvijo kakršnih koli ugodnosti, kot so popusti, brezplačni prevozi pacientov, ali s posredovanjem oseb, ki iščejo stranke, ali akviziterjev.

Oglaševanje, opredeljeno v tem členu, ne pomeni dejstva, da vzajemne klinike in poliklinike svoje člane seznanjajo z dnevi in urami posvetovanj, imeni oseb, ki ta posvetovanja opravljajo, in s tem povezanimi spremembami.“

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

4 Iz predložitvene odločbe izhaja, da je bil proti I. Doulamisu uveden postopek zaradi oglaševanja za „Laboratoire dentaire Jean DOULAMIS“ in „Clinique dentaire Jean DOULAMIS“ v telefonskem imeniku, kar je prepovedano z zakonom z dne 15. aprila 1958. Oglasa sta bila objavljena – eden na straneh, namenjenih zobnim laboratorijem, drugi pa na straneh, namenjenih zobnim klinikam. Oglasa sta vsebovala dejanske podatke o storitvah, ki se ponujajo, naslov, telefonsko številko in urnik obratovanja obeh obratov.

5 I. Doulamis se je pred predložitvenim sodiščem skliceval, da je oglas nujno potrebno sredstvo za svobodno gospodarsko konkurenco. Z navajanjem določb, povezanih s členoma 10 ES in 81 ES, se je skliceval na sodbo z dne 21. septembra 1988 v zadevi Van Eycke (267/86, Recueil, str. 4769), da bi dokazal, da je postopek, uveden proti njemu, v zvezi z oglasom s področja zobozdravstva glede na predpisano dolžnost držav članic, da ne sprejmejo ali ohranjajo v veljavi ukrepov, ki bi lahko izničili polni učinek pravil konkurence, ki veljajo za podjetja, neutemeljen.

6 I. Doulamis je v zvezi s tem zatrjeval, da zobna klinika, katere lastnik je, ob upoštevanju dejavnosti, ki jo v njej opravlja, ustreza merilom pojma podjetja v smislu člena 81 ES, ki se uporablja za predstavnike svobodnih poklicev. Predložitveno sodišče se nagiba k ugotovitvi, da je obdolženi deloval v okviru izvajanja svobodnega poklica ter kot podjetnik in lastnik zobne klinike.

7 Navedeno sodišče poudarja, da iz povezane razlage členov 3(1)(g) ES, 10, drugi odstavek, ES in 81 ES lahko izhaja, da država članica ne sme sprejeti ali ohranjati v veljavi ukrepov, ki bi lahko izničili polni učinek pravil konkurence, ki veljajo za podjetja.

8 V zvezi s tem ugotavlja, da ni izključeno, da določbe zakona z dne 15. aprila 1958 lahko ogrozijo svobodo trgovine med državami članicami na način, ki lahko škoduje uresničitvi ciljev enotnega trga teh držav.

9 Po mnenju predložitvenega sodišča, ki se v zvezi s tem sklicuje na točko 89 sklepnih predlogov generalnega pravobranilca Jacobsa v združenih zadevah Pavlov in drugi, v kateri je bila izdana sodba z dne 12. septembra 2000 (od C-180/98 do C-184/98, Recueil, str. I-6451), se glede na heterogenost svobodnih poklicev in značilnosti trgov, na katerih se ti opravljajo, zdi nujno v vsakem posamičnem primeru presoditi, ali omejevanje svobode delovanja na zadevnem trgu vodi do omejevanja konkurence v smislu člena 81 ES, pri čemer je treba v takem primeru upoštevati druge določbe Pogodbe ES, kot sta člena 152 ES in 153 ES glede varovanja zdravja in potrošnikov.

10 Predložitveno sodišče nazadnje ugotavlja, da iz Poročila Komisije Evropskih skupnosti z dne 9. februarja 2004 o konkurenci v sektorju svobodnih poklicev [COM(2004) 83 konč.] izhaja, da omejitve na področju oglaševanja v okviru teh poklicev pomenijo kršitev svobodne konkurence.

11 V teh okoliščinah je tribunal de première instance de Bruxelles prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je treba člen 81 ES v povezavi s členoma 3(1)(g) ES in 10, drugi odstavek, ES razlagati tako, da nasprotuje nacionalnemu zakonu, ki kot v postopku v glavni stvari [zakon z dne 15. aprila 1958] (vsakemu in) ponudnikom zobozdravstvenih storitev prepoveduje, da v okviru svobodnega poklica ali zobozdravstvene ordinacije kakor koli, posredno ali neposredno, oglašujejo na področju zobozdravstva?“

Vprašanje za predhodno odločanje

Dopustnost

12 Belgijska in italijanska vlada izrazita dvom glede dopustnosti tega vprašanja za predhodno odločanje.

13 Glede tega je treba spomniti, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso v okviru sodelovanja med Sodiščem in nacionalnimi sodišči, vzpostavljenega na podlagi člena 234 ES, le nacionalno sodišče – ki odloča v sporu in ki mora prevzeti odgovornost za sodno odločitev, ki jo je treba sprejeti – pristojno za presojo, glede na posebnosti zadeve, o tem, ali potrebuje predhodno odločbo za to, da izda sodbo, in o pomembnosti vprašanj, ki jih zastavi Sodišču. Glede na to, da se zastavljena vprašanja za predhodno odločanje nanašajo na razlago prava Skupnosti, Sodišče načeloma mora odločiti (glej sodbi z dne 13. marca 2001 v zadevi PreussenElektra, C-379/98, Recueil, str. I-2099, točka 38, in z dne 19. februarja 2002 v zadevi Arduino, C-35/99, Recueil, str. I-1529, točka 24).

14 Vendar mora Sodišče v izjemnih okoliščinah pri preverjanju svoje pristojnosti preizkusiti okoliščine, v katerih mu je nacionalno sodišče zadevo predložilo. Sprejetje predhodne odločbe o vprašanju, ki ga postavi nacionalno sodišče, je mogoče zavrniti le takrat, kadar je očitno, da zahtevana razlaga prava Skupnosti nima nikakršne zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora o glavni stvari, kadar gre za hipotetičen problem oziroma kadar Sodišče nima na voljo potrebnih dejanskih in pravnih elementov, da bi lahko koristno odgovorilo na postavljena vprašanja (glej zlasti zgoraj navedeno sodbo Arduino, točka 25, in sodbo z dne 21. februarja 2008 v zadevi Part Service, C-425/06, ZOdl., str. I-897, točka 34).

15 Vendar nobeden od teh pogojev v tej zadevi ni izpolnjen.

16 Treba je namreč poudariti, da predložitvena odločba določa dejanski in nacionalni pravni okvir, v katerem se postavlja zastavljeno vprašanje. Predložitveno sodišče poleg tega navaja jasne razloge, ki so mu vzbudili dvom o razlagi prava Skupnosti in zaradi katerih meni, da je treba na Sodišče nasloviti vprašanje za predhodno odločanje.

17 Zato je treba ugotoviti, da je vprašanje za predhodno odločanje, ki ga je postavilo tribunal de première instance de Bruxelles, dopustno.

Temelj

18 Predložitveno sodišče s svojim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali člen 81 ES, v povezavi s členoma 3(1)(g) ES in 10, drugi odstavek, ES, nasprotuje nacionalni zakonodaji, kot je zakon z dne 15. aprila 1958, ki vsakomur oziroma izvajalcem zobozdravstvenih storitev prepoveduje, da v okviru svobodnega poklica ali zobozdravstvene ordinacije kakor koli oglašujejo na področju zobozdravstva, če taka prepoved lahko pomeni kršitev svobodne konkurence.

19 Čeprav se v skladu z ustaljeno sodno prakso člena 81 ES in 82 ES sama po sebi nanašata le na ravnanje podjetij in ne na zakonodajo ali druge predpise, ki jih sprejmejo države članice, to še ne pomeni, da ta dva člena, v povezavi s členom 10 ES, ki določa dolžnost sodelovanja, držav članic ne zavezujeta k temu, da ne sprejmejo ukrepov ali jih ohranjajo v veljavi, tudi zakonske ali podzakonske narave, ki bi lahko izničili polni učinek pravil konkurence, ki veljajo za podjetja (glej sodbo z dne 5. decembra 2006 v združenih zadevah Cipolla in drugi, C-94/04 in C-202/04, ZOdl., str. I-11421, točka 46).

20 Sodišče je še zlasti razsodilo, da gre za kršitev členov 10 ES in 81 ES, če država članica bodisi predpiše ali spodbuja sklepanje sporazumov, ki so v nasprotju s členom 81 ES, ali krepi učinke takih sporazumov bodisi če svojim predpisom odvzame naravo državnega ukrepa s prenosom pristojnosti za sprejem odločitev, ki posegajo v gospodarsko sfero, na zasebne subjekte (zgoraj navedena sodba Cipolla in drugi, točka 47).

21 Treba je torej poudariti, da se tak zakon, kot je zakon z dne 15. aprila 1958, s tem, da izvajalcem zobozdravstvenih storitev prepoveduje oglaševanje, ne nanaša na nobeno izmed hipotez glede povezane uporabe členov 10 ES in 81 ES.

22 Kot je generalni pravobranilec poudaril v točki 71 sklepnih predlogov, v zadevi v glavni stvari namreč ni mogoče dokazati, da zakon z dne 15. aprila 1958 spodbuja, krepi ali predpisuje sklepanje omejevalnih sporazumov ali sklepov podjetij. Poleg tega iz predložitvene odločbe ne izhaja, da če bi zadevna država članica prenesla pristojnosti za sprejetje odločitev, ki posegajo v gospodarsko sfero, na zasebne subjekte, bi bila zadevni zakonski določbi vzeta narava državnega ukrepa.

23 Navsezadnje, tudi če bi bilo mogoče I. Doulamisa kot lastnika zobne klinike,opredeliti kot „podjetje“ v smislu člena 81 ES, kot razlaga Sodišče (glej v tem smislu sodbo z dne 23. aprila 1991 v zadevi Höfner in Elser, C-41/90, Recueil, str. I-1979, točka 21), iz predložitvene odločbe ne izhaja, da gre v tej zadevi za kakršen koli sporazum med podjetji, sklep podjetniških združenj in usklajeno ravnanje, ki bi lahko prizadelo trgovino med državami članicami in katerih cilj ali posledica je preprečevanje, omejevanje ali izkrivljanje konkurence na skupnem trgu.

24 Zato je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti tako, da člen 81 ES, v povezavi s členoma 3(1)(g) ES in 10, drugi odstavek, ES, ne nasprotuje taki nacionalni

zakonodaji, kot je zakon z dne 15. aprila 1958, ki vsakomur oziroma ponudnikom zobozdravstvenih storitev prepoveduje, da v okviru svobodnega poklica ali zobozdravstvene ordinacije kakor koli oglašujejo na področju zobozdravstva.

Stroški

25 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

Člen 81 ES, v povezavi s členoma 3(1)(g) ES in 10, drugi odstavek, ES, ne nasprotuje taki nacionalni zakonodaji, kot je zakon z dne 15. aprila 1958, ki vsakomur oziroma ponudnikom zobozdravstvenih storitev prepoveduje, da v okviru svobodnega poklica ali zobozdravstvene ordinacije kakor koli oglašujejo na področju zobozdravstva.

Podpisi